

Litteraturbank som didaktiskt verktyg

– korta, skönlitterära texter
för undervisning i
grundskolans alla ämnen
årskurs 7–9

Titel: Litteraturbank som didaktiskt verktyg - korta, skönlitterära texter för undervisning i grundskolans alla ämnen åk 7-9

Juni 2025

En projektrapport publicerad för Uppsala kommun

Författare: Maria Karlström, Linda Wallberg

E-post: maria.karlstrom@skola.uppsala.se, linda.wallberg@skola.uppsala.se

Uppsala kommun

Sammanfattning

Regeringen har identifierat ett behov av ökad forskning kring metoder för att främja läsutveckling i grundskolans samtliga ämnen. I linje med detta har Skolverket lyft fram vikten av att inkludera mer skönlitteratur i undervisningen. Projektets syfte var att uppmuntra högläsning i alla ämnen genom att skapa en litteraturbank med ämnesrelevanta skönlitterära texter. Denna bank ska fungera som ett stöd för ämneslärare på högstadiet som vill använda litteratur som pedagogiskt verktyg. I projektet undersöktes även hur ett utvecklingsarbete med att införa skönlitterära inslag i olika ämnen kan organiseras och ledas för att vara genomförbart i praktiken. Ett centralt mål var att samla utdrag ur skönlitterära verk samt texter i gränslandet mellan fakta och fiktion, som lämpar sig för undervisning i ämnen utanför svenskämnet. För att undersöka hur denna metod uppfattades lät man ett antal pedagoger testa utvalda textavsnitt i sina klasser. Lärarna genomförde högläsning under lektionstid, följt av skriftliga utvärderingar med fokus på deras egna erfarenheter. Dessa följdes upp med semistrukturerade intervjuer för att fördjupa förståelsen av lärarnas perspektiv. Projektet resulterade i en konkret litteraturbank med förslag på texter att använda i årskurs 7–9. Det gav även värdefulla insikter i hur lärare ser på att arbeta med skönlitteratur i olika ämnen och hur ett sådant arbetssätt kan organiseras för att underlätta valet av litteratur och främja skolutveckling.

Sökord: Skönlitteratur, Högläsning, Språkutveckling, Ämnesövergripande undervisning, Litteraturbank, Skolutveckling

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning.....	3
Inledning.....	5
Bakgrund	5
Högläsning i praktiken	6
Tidigare forskning och aktuellt om läsning.....	6
Syfte och frågeställningar.....	9
Metod	9
Urval.....	9
Materialval	9
Lektionsaktiviteter.....	10
Forskningsetiska principer	10
Metodbeskrivning.....	10
Databearbetning och analys	10
Resultat.....	12
Enkäter	12
Pedagogers upplevelse av elevers mottagande.....	12
Pedagogers egen upplevelse av högläsning	12
Rektorers inställning till högläsning som undervisningsmetod	13
Intervjuer.....	14
Undervisning	14
Effekt.....	15
Egen utveckling.....	15
Organisation	15
Litteraturbank.....	16
Byggande av litteraturbank	16
Diskussion	17
Referenser.....	20
Bilaga 1: Litteraturbank	22
Bilaga 2: Intervjufrågor.....	27
Bilaga 3: Sammanställning intervjusvar	29

“Oavsett om du använder dina kunskaper som lärare för att levandegöra självständighetsförklaringen, för att dela Shakespeare med dina litteraturstudenter eller för att skapa gemenskap genom att läsa en samtida roman, erbjuder högläsning för elever en mängd fördelar. Försök att läsa högt för ditt klassrum som en del av din undervisningsstrategi.”

Nordenstam & Widhe (2017)

Inledning

Bakgrund

Både Sveriges regering och Skolverket står bakom kontinuerlig utveckling av läsning i undervisningen och att införa skönlitteratur som en naturlig del i skolan. “Att arbeta språkutvecklande i alla ämnen är positivt för alla elever...” samt “Vad gäller arbetet med skönlitteratur är det av betydelse att lärare systematiskt genomför diskussioner om det lästa och även agerar läsande förebilder för eleverna, bland annat genom att berätta om vad de själva läser” (SOU, 2018).

Tillsammans med Kulturrådet har Skolverket tagit fram läslistor för grundskolan i syfte att inspirera lärare till att använda mer litteratur i undervisningen. Under Skolverkets fortbildning Litteraturinternat, presenterades dessa listor och särskild vikt lades vid högläsningens lämplighet även i andra ämnen än svenska (Skolverket, 2025).

Det är viktigt att införa skönlitteratur i det dagliga skolarbetet säger Mary Ingemansson (2022) i sin artikel *Skönlitteratur i alla ämnen främjar lärande*: “Lärare kan med stor framgång använda skönlitterära texter i andra skolämnen än svenska”.

I läroplanen för grundskolan står gällande språkutvecklande arbete: “Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper”. Vidare står det att “...genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga”. Ett uppdrag är att skapa gemenskap och sammanhang: “En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv” samt att “Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära”. För att möta och stötta eleverna ska skolan kontinuerligt utvecklas: “Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas” (Skolverket, 2022).

Grundskolans läroplan ger även riktlinjer om att alla som arbetar i skolan ska samverka för en god arbetsmiljö för eleverna. I skollagen 5 kap 3 § *Trygghet och studiero, Lag (2022:940)* tas elevers rättigheter om god arbetsmiljö upp. “Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen.” (Riksdagen, 2010). I rapporten tydliggörs varför denna hänvisning finns med som bakgrund.

Det framkommer att det är alla lärares ansvar att arbeta så att eleverna utvecklar sitt språk: “Läroplanen visar tydligt att alla lärare har ansvar att stödja såväl elevers skriftspråkliga utveckling som deras läsförståelse kopplat till olika skolämnen”. I Skolverkets publikation *Att läsa och förstå* betonas elevers möjligheter till läsning och diskussion: “Skolan behöver därför se till att eleverna ges möjlighet att läsa varierad litteratur och att de också får tillfälle och stöd att diskutera det lästa med varandra” (Skolverket, 2016).

Högläsning i praktiken

I ett FoU-arbete om högläsning av skönlitterära texter i andra ämnen än svenska, undersöktes hur elever och pedagoger upplevde lektioner där läraren startade med att högläsa en skönlitterär text som hade med ämnesområdet att göra. Eleverna visade i sina utvärderingar att de var mycket positiva till själva högläsningen. De kunde vara positiva till den trots att de inte tyckte texten hade att göra med ämnet. Motiveringar till varför de var positiva var att de upplevde att högläsningen hade en lugnande effekt. De intervjuade pedagogerna uttryckte en stark positiv inställning till att använda skönlitteratur som ett komplement till ordinarie undervisningsmaterial. De motiverade detta med att texter utanför det ordinarie läromedlet kan ge eleverna nya perspektiv, ett utvidgat begreppsförråd samt en djupare förståelse för de mer abstrakta delarna av ämnet. Texten kunde också hjälpa till att starta diskussion om innehållet i ämnesområdet, ta ämnet in i verkligheten, i elevens vardag och konkretisera det som eleverna upplevde som svårförståeliga fakta. Pedagogerna nämnde att de själva blev mer engagerade i sitt ämne av att använda annat material än det ordinarie och de upplevde, liksom eleverna, att högläsningen påverkade arbetsron positivt (Karlström & Wallberg, 2024).

Tidigare forskning och aktuellt om läsning

Bernström och Wedin (2018) redovisar i rapporten *Skönlitteratur i undervisning* att de pedagoger som använt andra texter än läromedel i sina ämnen ser det som ett värdefullt komplement och ser positiva resultat i elevernas lärande. ”En av motiveringarna till att de medverkande lärarna använder sig av skönlitteratur i sin undervisning är att de uttrycker att den bidrar till en förståelse som ligger utanför de traditionella läromedlen. De medverkande lärarna uttrycker att skönlitteraturen bidrar till att föra elevernas lärande och nyfikenhet framåt”. Även Wredmark (2016) visar i sin undersökning att pedagoger ser positiva resultat av att använda skönlitteratur som ett komplement i undervisningen. ”De anser att skönlitteraturen kan ge eleverna den kunskap och syn på abstrakta förlopp som faktatexter inom NO-ämnena inte gör. De ser också möjligheterna i att skönlitteraturen kan väcka elevernas nyfikenhet inför de olika naturorienterade ämnena”.

När det gäller just högläsning och att lyssna i lärprocesser skriver Kent Adelmann – *Att lyssna till röster* (2002): ”Lyssnandets betydelse i läroprocessen som responsens betydelse för förståelse och gruppens betydelse för lärande. Rapporterat lyssnande är slutligen också en didaktisk ingång till ett språkutvecklande arbete”.

Anna Nordenstam & Olle Widhe (2017) betonar i sin rapport *Högläsning för äldre elever – en mötesplats för teori och praktik*, att högläsning är en viktig del av att ingå i gemenskaper, tillägna sig mer avancerad läsförståelse och en få bred repertoar av litterärt berättande. "Det rör sig helt enkelt om en förening av teori och praktik". De menar också att genom högläsning av texter får eleverna möta mer avancerade texter än de skulle gjort om de själva skulle ha läst. Den gemensamma, kollektiva händelsen som högläsning av skönlitteratur för med sig, är en motkraft till de annars mer individuella och mätbara kunskapsidealen. Risken att äldre elever inte får denna typ av undervisning är stor och högläsningens ses som något extra utöver den ordinarie undervisningen. De redovisar och hänvisar till studier där: "Man har också pekat på att äldre elever generellt är positiva till lärarens högläsning och att de genom denna kan motiveras att läsa och lära i många olika ämnen". Artikeln avslutas med tre argument för högläsning för äldre elever som förkortat kan beskrivas:

- Högläsningen möjliggör att eleverna kan närma sig texter utanför bekvämlighetszonen och kan bidra till en mer utmanande undervisning.
- Motivationsskapande och relationsbyggande mellan både lärare-elev och elev-elev.
- Omsorg, en upplevelse av att vara en värdefull individ.

Med hänvisning till forskning inom vart och ett av de nedanstående områdena har Walden University (2025) sammanställt och tagit upp på sin hemsida fem sätt som högläsning kan gynna elever i alla årskurser. Efter varje kategori finns hänvisning till den sida de hämtat informationen ifrån.

- **Att läsa för barn förbättrar förståelsen.**
Elever kan förstå material över sin läsnivå när deras enda uppgift är att lyssna. När de inte behöver bry sig om saker som att turas om att läsa eller uttala knepiga ord, förbättras deras förståelse. ([Att bli en läsarnation - TextProject](#))
- **Att lyssna på böcker bygger ordförråd.**
Genom att lyssna kan eleverna höra nya ord i sitt sammanhang, vilket förbättrar deras ordförråd och i slutändan stärker deras kommunikationsförmåga. ([EJ1073207.pdf](#))
- **Högläsning minskar stress.**
Enligt Psychology Today minskar stressen och förbättrar humöret genom att lyssna på ljudböcker. Att lyssna på berättelser, dikter och höglästa böcker skapar samma positiva effekter hos barn. ([How Can Audio Books Boost Mental Health? We're All Ears! | Psychology Today United Kingdom](#))
- **Det hjälper till att stärka gemenskapen i klassrummet.**
När eleverna lyssnar på litteratur tillsammans delar de en berättelse. Läraren Kasey Short läser högt i fem minuter i slutet av varje klass och skriver för Edutopia: "Jag letar efter böcker som representerar mångfald på ett sätt som motverkar stereotyper och ger eleverna möjligheter att utveckla medkänsla och förståelse för andra". ([Fördelarna med att läsa högt för elever i mellanstadiet | Edutopia](#))
- **Högläsning kan hjälpa eleverna att lyckas i livet.**
Studier visar att skickliga läsare är mer benägna att lyckas i skolan och livet. Genom att läsa högt för eleverna och injicera känslor och nyanser i text, delar du läsglädjen med dina elever, vilket i sin tur kan påverka dem att bli

framgångsrika, livslånga läsare. ([Fördelarna med att läsa högt för elever i mellanstadiet | Edutopia](#))

Widhe och Elam (2018) har i en artikel om högläsning som estetisk praktik, undersökt högläsning med äldre elever. Resultatet sammanfattas med tre begrepp: högläsning-konvention, estetiskt delande och auditiv föreställning, vilka understryker att högläsning med äldre elever kan ha ett estetiskt värde i sig själv inte endast innehållsmässigt. I artikeln påpekas att det finns mycket att vinna med högläsning för de äldre eleverna. Det är en bra högläsningstund som fångar intresset, gestaltar det höglästa och ger eleverna en annan upplevelse än vid egen tyst läsning.

Ett examensarbete inom lärarutbildningen, *Högläsning som undervisningsmetod* (Salim, 2021), lyfter fram flera forskningsrön som visar att högläsning även har en viktig funktion för äldre elever. Salim hänvisar till Adian Chambers (2011), som menar att det är ett misstag att tro att högläsning enbart är till för yngre barn och deras första läsutveckling. Enligt Chambers bör högläsning ses som en viktig del av undervisningen under hela skolgången. I samma rapport presenteras Linda B. Gambrells modell *Seven Rules of Engagement* (2011), där hon sammanfattar sju strategier för att öka elevers motivation till läsning. En av dessa handlar om högläsning som ett socialt verktyg – att gemensam läsning kan stärka elevernas vilja att läsa på egen hand. Även Ledger och Merga (2018) belyser högläsningens betydelse, särskilt ur elevernas perspektiv. De beskriver hur högläsningen ofta upplevs som något positivt – en belöning, en stund av avkoppling och ett stressfritt inslag i skoldagen. Samtidigt lyfter de viss kritik. Vissa elever upplever att den pedagogiska nyttan minskar när högläsningen avbryts av för många frågor eller när läraren fokuserar mer på enskilda ord än på helheten i texten.

I samhällsdebatten är tema skola och läsning högaktuellt. Många talar om vikten av att använda böcker i större utsträckning och inte bara jobba digitalt. Att elever läser själva är också ett hett ämne som tas upp.

Det debatteras och satsas på läsningens vikt, framför allt hos den yngre generationen. Till exempel skriver Altinget (2024) en artikel om att ungdomars bristande läsintresse är en fråga för hela samhället och att det behövs läsande förebilder. Nyköpings kommun satsar pengar på att göra en förstudie om läsning för att sedan prioritera ungas läsutveckling (Nyköpings kommun, 2025). Även regeringen gör stora satsningar på läsning och böcker i skolan t ex att elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek och läroböcker. Det har gjorts läslistor för skönlitteratur samt det har satsats pengar för inköp av skönlitteratur. Man kraftsamlar för att göra Sverige till ett läsande land genom att tillsätta ett råd bestående av representanter från näringslivet, civilsamhället och akademien (Regeringskansliet, 2024).

I press och media skriver Herlitz (2023) om de sjunkande Pisa-resultaten gällande läsning och menar att om eleverna inte läser själva måste pedagogerna läsa för dem. Körling (2016) skriver att högläsning gör att eleverna upplever saker tillsammans och känner gemenskap, ett sammanhang och en mötesplats samt att högläsning skapar koncentration.

Fredrik Sandström (2024), som själv är svensklärare argumenterar i artikeln *Dags att använda skriftspråket i skolan igen* att vi behöver arbeta mer med textnära undervisning för att eleverna ska utveckla ett eget skriftspråk och göra en skillnad mellan det skrivna och det talade språket. Han menar att talspråket är diffust, situationsbundet och flyktigt till motsats till skriftspråket som är stringent, allmängiltigt och beständigt. I sin artikel hänvisar han till statistik som tas upp i en annan artikel: *Drastiskt ras för läsningen i skolan* (Hallonsten, 2022), där det beskrivs hur läsning får stå undan för undervisning av tidsskäl. En majoritet av

eleverna i åk 9 läser mindre än en sida skönlitteratur dagligen, hälften av dem mindre än en sida sammanhängande facklitteratur under en vanlig skoldag. Fredrik Sandström berättar om hur han arbetar: för att eleverna ska få tillgång till skriftspråket – och därigenom lära sig både läsa och skriva på olika sätt – är det viktigt vilka texter man använder i undervisningen. När han väljer texter utgår han ofta från tre saker: vad texten handlar om, hur språket är, och vilka typer av övningar som går att göra med texten. Studien visar att den största orsaken till att elever läser så lite i skolan är att många lärare känner att det inte finns tid för det.

Sammanfattningsvis kan vi se att skolan ska arbeta för trygghet och studiero, öka gemenskap, lärande och nyfikenhet hos eleverna samt lyfta språkutveckling i alla ämnen och införa mer läsning och litteratur i undervisningen. Med detta som bakgrund fokuserar denna studie på om högläsning kan vara en metod för att nå dessa mål.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att öka språkutveckling och elevers måluppfyllelse genom att bygga en litteraturbank med korta skönlitterära texter för högläsning som didaktiskt verktyg i undervisning i skolans alla ämnen.

- Vilka effekter har högläsning i olika ämnen och olika arbetsområden ur pedagogers perspektiv?
- På vilket sätt kan arbetet med skönlitterära texter organiseras och ledas för att det ska vara genomförbart för pedagogerna på ett enkelt sätt?

Metod

Urval

Inbjudan till att delta i undersökningen skickades till rektorer och i vissa fall ämneslärare på ett antal skolor. De som valde att delta i undersökningen representeras av personal på fyra olika skolor. Pedagogerna arbetade med elever i årskurserna 7-9. De fyra skolorna representerade olika områden omkring en större stad i Mellansverige. En skola ligger utanför staden, en skola i utkanten av staden och två skolor centralt i staden. Urvalet bestämdes utifrån vilka lärare som frivilligt ville delta i projektet. De bestämde själva i vilken årskurs de skulle använda den text som de fick sig tilldelad. Antal lärare som deltog var 13 stycken relativt jämnt fördelat på skolorna. Det gick också ut en enkät till rektorer på högstadieskolor i kommunen angående deras inställning till högläsning som undervisningsmetod.

Materialval

Själva byggandet av litteraturbanken gjordes genom olika metoder. Första steget grundades i en enkät som skickats ut till lärarkollegorna på den lokala skolan i samband med FoU-projektet 2023/2024. De fick där fylla i vilka ämnesområden i sitt ämne där de var intresserade av att använda en passande skönlitterär text i. I stort sett alla ämnen representerades med förslag som fick ligga till grund för den första sökningen av texter. Material till de flesta arbetsområden hittades och blev basen till litteraturbanken. Det kunde vara alla typer av texter, men inte läroböcker i klassisk bemärkelse. Dels plockade vi ur minnet litteratur vi tidigare läst där vi visste att det fanns kopplingar till ämnesområdet, dels letade vi litteratur på bibliotekets sökmotor och på internet utifrån området. Boken lästes av författarna till rapporten och lämpliga avsnitt valdes.

Steg två i arbetet utgick från deltagande lärarnas information om aktuellt ämnesområde. Texter valdes ut på samma sätt som i steg ett. Vi delgav de intresserade ämneslärarna texter att använda i sin undervisning. I jakten på lämpliga texter hittade vi även både sidor i den valda boken som passade ett annat ämne eller område, men även andra böcker och texter som passade ämnen/områden som ingen ännu efterfrågat. Litteraturbanken byggdes således både utifrån önskade ämnesområden, och annat som passade in utifrån skolans kursplaner. Se litteraturlistan som bilaga 1.

Lektionsaktiviteter

Pedagogerna fick tillgång till en text med koppling till ett specifikt ämnesområde. De valde själva vilken klass de ville arbeta med, och bestämde även om texten skulle användas som en introduktion till området, läsas under arbetets gång eller fungera som en avslutning. Den text som vi plockat fram lästes högt i klassen. I enstaka fall fanns det tips på lektionsupplägg utifrån texten. I de flesta fall bestämde läraren själv på vilket sätt texten skulle ingå i undervisningen.

Forskningsetiska principer

Pedagogerna tillfrågades om samtycke till att delta i undersökningen. Vid intervjutillfället gavs även muntligt samtycke till att medverka i intervjun.

Metodbeskrivning

Byggandet av litteraturbanken inleddes med en enkätundersökning som genomfördes på en högstadieskola våren 2024. Syftet var att kartlägga lärarnas intresse för att använda högläsning av skönlitteratur som ett komplement till den ordinarie undervisningen. I enkäten fick lärarna även ange i vilka ämnen och inom vilka ämnesområden de ansåg att högläsning skulle kunna vara relevant. Baserat på lärarnas önskemål inleddes ett arbete med att söka fram skönlitterära texter som passade in i de föreslagna ämnesområdena. Under detta arbete identifierades även andra texter som, enligt projektgruppen, kunde vara relevanta för olika undervisningssammanhang. Dessa textavsnitt erbjöds till pedagogerna för att användas i deras undervisning.

Efter att pedagogerna använt texterna ombads de att besvara en kort enkät där de fick beskriva hur texten togs emot i klassrummet samt hur de uppfattade elevernas engagemang och respons. Utöver dessa enkäter genomfördes sex intervjutillfällen med grupper om 1–4 pedagoger. Samtliga intervjuer utgick från en gemensam uppsättning frågor (se bilaga 2).

I bilaga 1 finns en lista över all litteratur som erbjöds till pedagogerna. Vissa av dessa texter användes i undervisningen, och vilka specifika texter som faktiskt togs i bruk redovisas inte i rapporten.

För att undersöka kommunens högstadierektors inställning till högläsning av skönlitteratur som didaktiskt verktyg skickades en enkät ut till dem.

Databearbetning och analys

Resultaten av besvarade enkäter sammanställdes manuellt genom att räkna antal svar och på vilken nivå pedagogerna betygsatt sina upplevelser av undervisningstillfället. Svaren summerades per nivå och sammanställdes i cirkeldiagram. Svaren som redovisas är en sammanställning av alla lästa texter. Enkäter till rektorer sammanställdes och frisvar

noterades. Intervjuer med pedagoger spelades in och transkriberades, svaren kategoriserades och sammanställdes i tabellform (se bilaga 3).

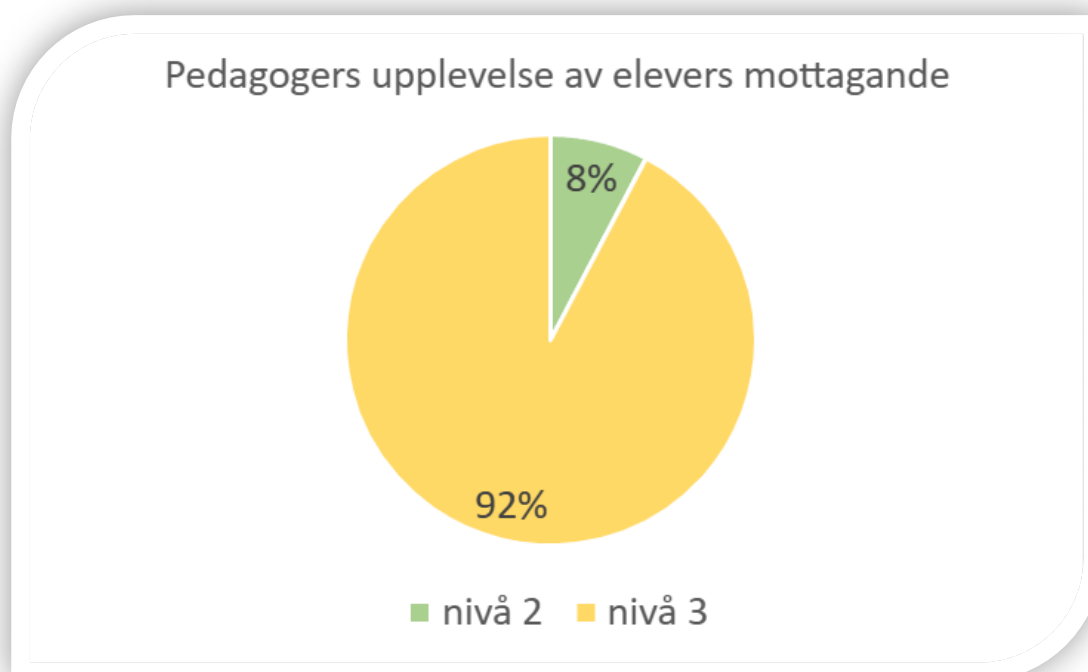
Resultat

Syftet med studien var att undersöka om högläsning kan vara en metod för att arbeta språkutvecklande i alla ämnen och öka lärande samt nyfikenhet hos eleverna. Det gjordes genom att pedagoger fick besvara enkäter efter lektionsaktiviteten och svarar framför allt på frågeställningen om pedagogernas upplevelser av vilka olika effekter högläsning har i olika ämnen och olika arbetsområden. Resultaten från intervjuerna svarar dels på den första frågeställningen med också på den andra om hur arbetet med skönlitterära texter kan organiseras och ledas för att det ska vara genomförbart för pedagogerna på ett enkelt sätt. Det redovisas också vad rektorer i kommunen har för inställning till införande av skönlitteratur i andra ämnen än svenska.

Enkäter

Pedagogers upplevelse av elevers mottagande

Frågeställningarna i enkäterna efter undervisningstillfället behandlade hur pedagoger upplevde elevers mottagande av högläsning av skönlitteratur i andra ämnen än svenska och hur pedagogerna själva upplevde användande av högläsning som undervisningsmetod. Pedagogerna (totalt 13 svar) skattade elevers intresse vid högläsning som undervisningsmetod till största del på nivå tre av fyra, det vill säga näst högsta nivån. Exempel på hur pedagoger dragit den slutsatsen är att de upplevde att eleverna lyssnade aktivt och att det ledde till intresse att diskutera det de lyssnat på efteråt. I de fall pedagoger valde nivå två märkte de att eleverna tyckte det var många svåra ord och att de hade svårt att hänga med, fig. 1.

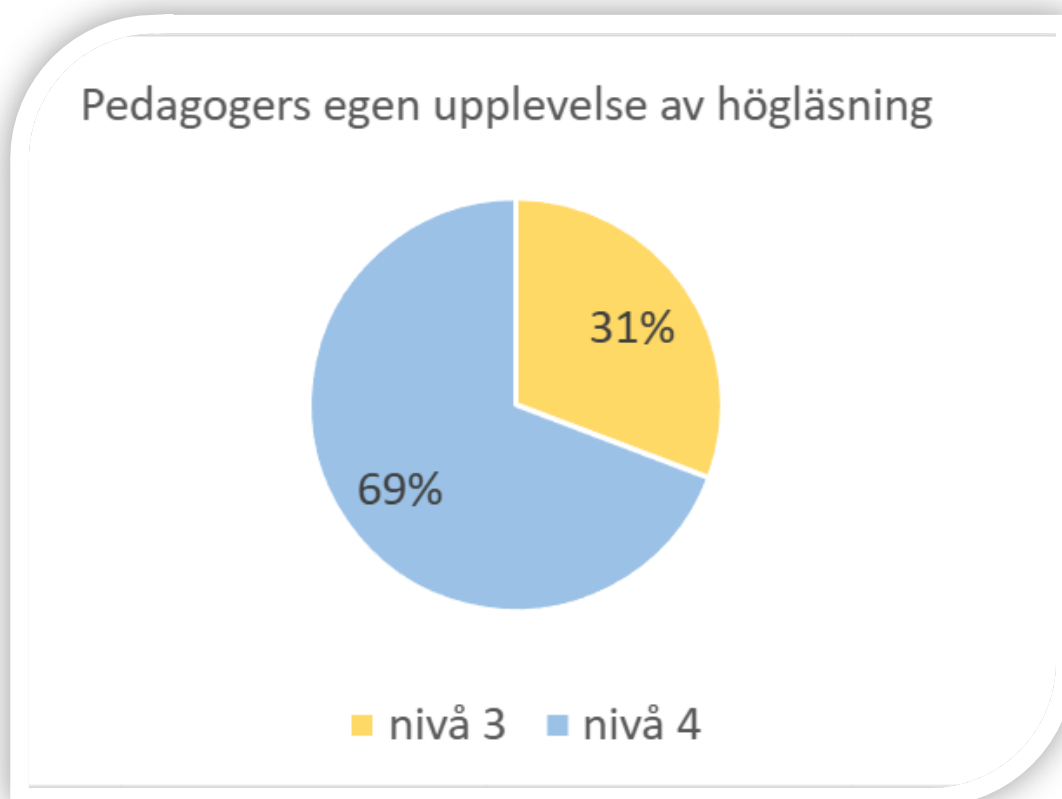

Figur 1. Redovisning av pedagogernas upplevelse av elevers mottagande av högläsning i andra ämnen än svenska som undervisningsmetod. Nivå 1-4 där 1 är lägst intresse och 4 högst intresse.

Pedagogers egen upplevelse av högläsning

Pedagoger (totalt 13 svar) skattade sin egen upplevelse av högläsning som undervisningsmetod till största del på nivå fyra av fyra, fig. 2. Pedagoger motiverade med att

det blir en lugn miljö, leder till vidare diskussioner och att det är bra med en mental paus för elever. En pedagog reflekterade i enkäten: "Det är bra att erbjuda populärvetenskaplig undervisning och prata med dem om vad vetenskap är osv".

Figur 2. Redovisning av pedagogernas egen upplevelse av högläsning i andra ämnen än svenska som undervisningsmetod. Nivå 1-4 där 1 är lägst intresse och 4 högst intresse.

Rektorers inställning till högläsning som undervisningsmetod

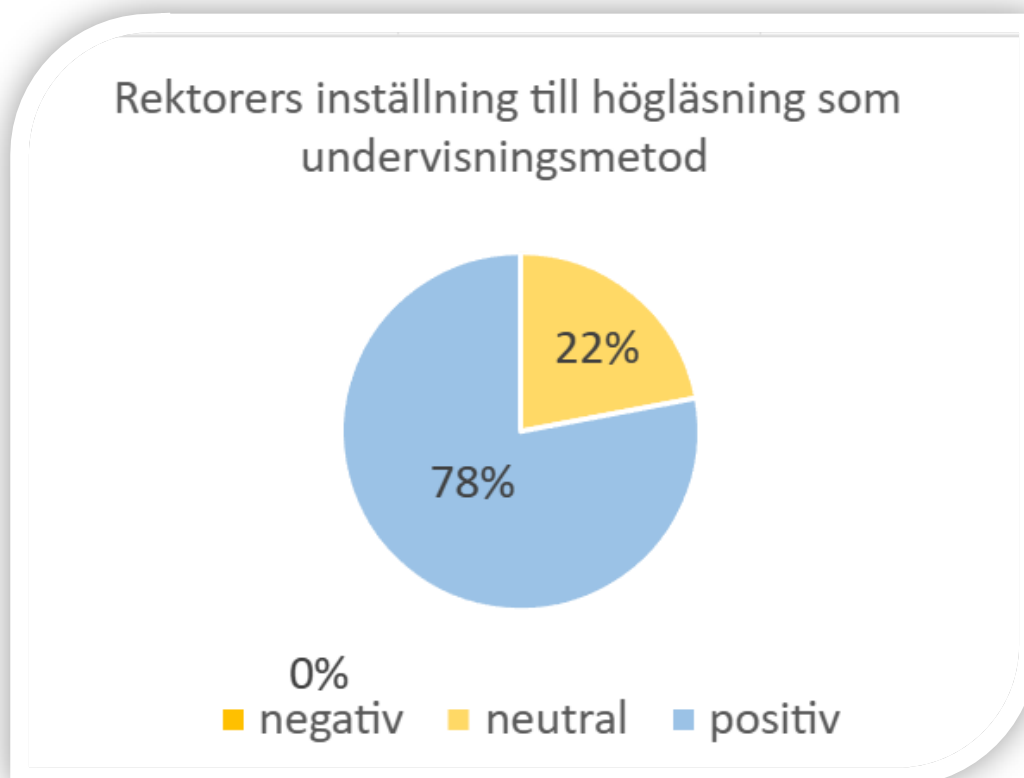
Nio rektorer på högstadieskolor i kommunen valde att svara på enkäten där frågeställningen löd: Hur ställer du dig till högläsning av ämneskopplad skönlitteratur som komplement i undervisningen i andra ämnen än svenska? Det fanns tre nivåer att välja på, benämnda positiv, neutral och negativ. Sammanställningen redovisas i fig. 3 nedan. Rektorerna gavs möjlighet att motivera sitt svar i fritext. Sju av rektorerna valde att svara positiv och två stycken neutral. Exempel på kommentarer till svaren är återgivna enligt citaten nedan:

Om läraren känner ett starkt (felstavning korrigerat) engagemang för att läsa skönlitterära texter (felstavning korrigerat) som ett komplement så tror jag verkligen att det kan vara positivt, men jag tror inte att enbart högläsning utan reflektion och övertygelse räcker.

Läsning är grunden för inläring i skolan. Att koppla skönlitteratur till inläring i andra ämnen är bra då det ökar förståelse, nyfikenhet och helhetsperspektiv mm på ämnet.

Äntligen är bildningsperspektivet på väg tillbaka!

Kan bero på vilket ämne det är och hur mycket stoffträngsel det redan har relativt. Att bara högläsa utan aktiv bearbetning av texten och koppling till det man gör sedan tror jag är tveksamt. Men jag är ju skeptisk till passiv högläsning. Den stora bristen i många ämnen är ju bristen på explicit undervisning i den ämnesspecifika läsningen. Det får heller inte tränga ut detta som är det primära utvecklingsområdet på många skolor tänker jag.

Figur 3. Högläsning som undervisningsmetod på högstadiet i grundskolans alla ämnen, högstadierektorer, tre val, positiv, neutral och negativ.

Intervjuer

Intervjuer med deltagande pedagoger redovisas här i olika kategorier. Intervjufrågorna (bilaga 2) delades in i olika kategorier och sammanställning av svaren (bilaga 3) ligger till grund för resultatredovisningen. Under intervjuerna ställdes frågor utifrån olika områden: undervisning, effekt, egen utveckling, organisation och litteraturbank. Resultaten redovisas under respektive rubrik.

Undervisning

I de flesta fall användes texterna som inledning till lektionerna, men i vissa fall mitt i. Enligt pedagogerna blir lektionerna roligare och leder till djupare diskussioner som annars inte skulle ha uppstått. De tycker att eleverna upptäcker att man kan förstå fakta ur ett mänskligt perspektiv med verklighetsanknytning. De menar att eleverna ser saker ur annan synvinkel, texterna är tankeväckande och ger större förståelse, en större bild och stoffet blir mer konkret. Det blir mer naturligt att prata om ämnets karaktär genom att ta upp det lästa. En pedagog uttrycker: *“Naturligt att prata om vad matte är, vad är det ett tal till exempel...vad är*

matematik egentligen? Och det här med siffror? Då blir det som att det blir en kort diskussion”.

Högläsningen ansågs vara ett komplement till ordinarie läromedel och undervisning. Pedagoger menar också att det är viktigt att läraren bottnar i texten, och gillar den, för trovärdigheten, viktigt också att läraren har förberett sig genom att läsa texten innan, det blir lättare att leda diskussioner då.

Effekt

Pedagoger uttrycker att energin i klassrummet går ned på ett positivt sätt, det blir lugnt i klassen under läsningen. De berättar också att *“en del elever zonar ut”*, men att det överlag är ett positivt mottagande. Eleverna visade uppskattning och ibland någon liten förvåning, när ämneslärare läste högt ur skönlitteratur och pedagogerna menar också att en positiv bieffekt är att även ämneslärare blir läsande förebilder. En pedagog uttrycker det:

“De tyckte att det var trevligt att jag läste, liksom att de tyckte att det var lite, lite så här nice liksom och sen att det blev lite diskussioner, men det har vi inte tänkt på, tips och så där. Ja, så några sådana grejer liksom med mera tror jag att det som de tyckte var bra var väl att dom tyckte att det var ett annat inslag, liksom att det händer någonting annat”.

Flera av lärarna talade om att en berättelse gynnade undervisningen, hjälpte till att skapa samhörighet och bidrog till att bygga relationer genom att ge en gemensam text att utgå ifrån. Ämneslärare berättade också att deras ämne beskrevs på ett vackert sätt i litteraturen och att detta lockade till vidarearbete, fördjupning och införande av mer litteratur och läsning, samt en uppfattning om att det kan öka trygghet, studiero och gemenskap,

Egen utveckling

De intervjuade pedagogerna ansåg att högläsningen bidrog till att utveckla deras undervisning i varierande grad. Allt från någon utveckling till att vissa pedagoger tyckte att det hade hjälpt dem i hög grad att utveckla nya idéer kring undervisningen: *“Vi fick inspiration till nyinlagt arbetsområde i kursplanen”.*

Organisation

På frågan om hur pedagogerna tycker att skolutveckling gällande högläsning av skönlitteratur i andra ämnen än svenska skulle kunna organiseras svarade de att det måste komma ett beslut från högsta ledning. Chefen skulle behöva signalera att det är ett viktigt arbete:

“Det måste komma uppifrån att liksom på något sätt, det ska uppmuntras i alla fall uppifrån från högsta ledning och ner till led skolledare, alltså att det här det här är någonting. Vi prioriterar det här. Vi vill vi jobba med det här. Det måste liksom gå. Det kan inte liksom ligga på de enskilda lärarna. Om det ska bli ordentligt gjort i alla fall”.

Det behöver också göras tid för planering av arbetet till exempel på konferenstid och på höstterminens första studiedagar, då lärare kan göra sin årsplanering och där lägga in litteratur som metod för undervisning inom vissa arbetsområden. *“Utvecklingsarbetens implementering*

är så viktig, annars blir det bara några enskilda eldsjälar liksom... Det blir små öar här och där och det var väl kul för dom eleverna”.

Arbetet måste ledas av någon, till exempel ämneslagsledare och/eller arbetslagsledare. Pedagogerna är överens om att ett högläsningssprojekt är fortbildning för alla ämneslärare. De gav förslag på att man kunde arbeta på ämneslag, t.ex. ha det som en stående punkt, och då dela texter, uppgifter och lektionsupplägg. *“Man kanske rent centralt på skolan skulle vara bra att man, kanske jag menar, som nu har ju vi då privilegiet att fortbilda oss inom vårt ämne på konferenstid och om det hade varit en del av den alltså”.*

Litteraturbank

De intervjuade lärarna menar att en färdig litteraturlista är en förutsättning för att utveckling av undervisning ska kunna ske via skönlitteratur. Gärna en lista med sökord, vilket underlättar så att man hittar rätt text på ett lätt sätt, samt att det bör finnas böcker på skolan. Största motståndet till att man inte använder mer skönlitteratur är att man måste leta själv. Det framkom att en handbok med texter och tips på lektionsupplägg kunde vara intressant.

“...för då fick ju låna de där böckerna. Nu har vi dom här. Nu har vi den här mattehyllan där de här böckerna finns. Man kan börja jobba, man kan ge varandra liksom tips på hur man jobbar med dem så att jag tror det, det tror jag. Ja, jag tror det finns möjlighet att sätta igång på ett bra sätt”.

Det framkom också under intervjuerna att en kommungemensam litteraturlista med möjlighet att uppdatera gemensamt, skulle vara intressant. En sådan gemensam litteraturbank skulle kunna skapa en plattform för samarbete och leda till diskussioner mellan kollegor på andra skolor, men att det är viktigt att den levandegörs och uppdateras. *“Att arbeta med högläsning blir ett krafttag, höjer status för litteratur”*, menade en av de intervjuade pedagogerna.

Byggande av litteraturbank

Arbetet med byggande av en bank med ämnesrelaterade texter hämtade ur skönlitteraturen resulterade i en lista med hänvisning till böcker med sidor lämpliga att använda i grundskolans senare årskurser. I vissa fall är hela böcker rekommenderade. Litteraturlistan finns att läsa i sin helhet i bilaga 1. Några texter är testade i undervisning men de flesta texter är otestade på grund av ett relativt lågt antal deltagare i undersökningen. De texter som finns med på listan anses kunna passa högstadielärover som komplement till ordinarie undervisning. I litteraturbanken finns förslag på 80 texter att använda i undervisningen. Vissa av dessa texter återkommer i flera ämnen, vilket kan underlätta ämnesövergripande arbete. Dessa texter är markerade med en asterisk (*). Förslagen på titlar och texter är grupperade i block matematik/naturorienterande ämnen, samhällsorienterande ämnen, praktisk/estetiska ämnen samt språkämnen. I varje block är textförslagen indelade i ämne och ämnesområde. Flest texter (41 stycken) finns i Ma/NO-ämnena medan det i SO-ämnena finns totalt 19 stycken texter. I praktisk-estetiska ämnen och språk finns 11 respektive 12 texter att använda. I listan finns dessutom tips på böcker för temaarbete i områdena Nobel och Internationella kvinnodagen.

Diskussion

Det är alla lärares ansvar att arbeta med läsning och språkutveckling. Det fastslår regeringen och även Skolverket tar upp detta som ett utvecklingsprojekt för skolor. Utifrån det har vi i detta arbete tagit fram texter att arbeta med i grundskolans alla ämnen. Texterna är lämpade för högläsning. Adelman (2022) menar att lyssnande är en didaktisk ingång till språkutveckling och flera andra studier som tagits upp i bakgrunden visar hur viktigt högläsning kan vara inom flera olika områden, även för de äldre eleverna.

När vi gick in i projektet hade vi förhoppning om ett stort antal deltagande pedagoger och att samma text skulle testas av olika pedagoger i flera olika klasser. På grund av för få deltagande pedagoger kan vi inte utvärdera de olika texternas lämplighet och värde. Undersökningen kom därför att handla om högläsning av skönlitteratur som metod, inte enskilda texters lämplighet. De pedagoger som deltog och svarade på enkäten gällande deras upplevelse av elevernas mottagande (fig. 1) visar ett mycket positivt resultat. På en fyrgradig skala där 1 var lågt intresse och 4 högt intresse blev resultatet 92% på nivå 3 och 8% på nivå 2. I de fall pedagogerna tolkade elevernas mottagande på en lägre nivå handlade det om att eleverna tyckte att det var svåra ord vilket vi uppfattar som positivt eftersom det då leder till möjligheter till arbete och diskussion om ord och begrepp vilket är språkutvecklande.

Resultatet av pedagogernas egen upplevelse av att använda högläsning som metod, fig. 2, visar att alla svarar positivt; nivå 4 (69%) och nivå 3 (31%). Förutom att högläsning ger lugn och ro samt en mental paus för eleverna menar pedagogerna att texterna leder till vidare diskussion om ämnet och ämnesområdet. Vi tolkar detta som, att metoden att läsa texter högt för eleverna har ett högt värde utifrån flera aspekter vid sidan av kunskapsinhämtning. Det är skolans ansvar enligt lag att arbeta för arbetsro och att högläsning påverkar arbetsron får vi veta både i enkäter och intervjuer vilket talar för att den här metoden är en väg att gå för att förbättra arbetsmiljön i skolan.

Enkäten som skickades ut till grundskolans högstadierektorer i kommunen fig. 3) fick också ett förvånansvärt lågt deltagande, endast nio personer valde att besvara frågan hur de ställer sig till högläsning som undervisningsmetod. Sju av dem ställde sig positiva och två neutrala. Rektorer som valde alternativet neutral påpekade att högläsning utan bearbetning är tveksamt samt att det inte får tränga ut det som är det primära utvecklingsområdet. De som svarade positivt hänvisade till ökad förståelse, nyfikenhet och att det ger ett helhetsperspektiv. Ingen av de som svarade var negativ och även de två som svarade att de ställde sig neutrala är ändå positiva till högläsning inklusive bearbetning och förutsättningar vad gäller tid. Eftersom underlaget är så magert är det svårt att dra slutsatser om vad kommunens rektorer egentligen tycker; har man valt att inte svara för att man inte är intresserad av högläsning eller finns det andra skäl?

När vi intervjuade de tretton deltagande lärarna fick vi förtydligande svar gällande undervisning och effekt men även resonemang kring deras egen utveckling, organisation och om litteraturbank som idé (bilaga 3). Lärarna uppfattade att högläsningen gav eleverna nya perspektiv på ämnesområdet, väckte tankar, ökade förståelsen, främjade relationsbyggande och skapade en tydligare koppling till verkligheten. Lektionerna blev roligare och texten ledde till diskussioner som annars inte uppstått. Det framkom att pedagoger upplevde att de själva utvecklades i sin undervisning genom ett annat sätt att inleda, att de fick nya idéer och att det blev lättare att koppla ihop olika ämnen. De sa också att deras ämne beskrevs på ett vackert

sätt och gav tvärvetenskapliga dimensioner. Vi tror att det kan underlätta förståelsen mycket för eleverna, och därmed inläringen i abstrakta ämnesområden, när ämnet ses ur ett annat perspektiv och ger verklighetsanknytning.

Under intervjuerna hade vi frågor om hur pedagogerna tyckte att skolutveckling, i detta fall högläsning, ska organiseras. Alla var överens om att det måste finnas ett beslut och att det måste drivas av skolledningen. Det måste finnas struktur, ges tid och vara en återkommande punkt på t.ex. ämneslag. Det gavs också förslag på att få tid till utvecklingsarbete på höstterminens första planeringsdagar för att få in arbetet i kommande läsårs arbetsplan. Deras resonemang tycker vi visar på en positiv inställning till skolutvecklingsarbete om förutsättningar, som tid och struktur, ges. Vi håller med om deras resonemang kring förutsättningar vid skolutveckling. Det framkom när vi under intervjuerna ställde frågan om varför de trodde att så få valt att delta i vår studie att det troligtvis berodde på tidsbrist, men att det var svårt att svara på. En av lärarna sa att det hade varit bra om man hade tagit upp det i arbetslaget/ämneslag att det inte var så tidskrävande att delta. Och så här i efterhand hade vi som arbetat med studien också kunnat gå ut med det men det hade också varit önskvärt om detta varit något som ledningen på skolorna rekommenderat som en punkt att ta upp bland personalen.

Enligt pedagogerna är en litteraturbank mycket värt, vissa hävdade till och med att det var en förutsättning och menade på att leta texter själv är det största motståndet. Högläsningen skulle, med andra ord, inte bli av utan listan. Vårt huvudsakliga arbete med FoU-projektet detta år har varit att bygga en litteraturbank utifrån lärares önskemål. Som nämnts i materialval gjordes en enkät under förra läsåret där lokala skolans pedagoger fick ge förslag och önskemål om ämnesområden, men trots att vi hittade texter passande dessa områden var efterfrågan inte så stor och mycket material blev i stort sett oanvänt. Vi drar slutsatsen att viljan och intresset finns hos många pedagoger men om skolutvecklingsarbete ska bli av måste organisationen kring det vara tydlig.

Det finns nu en bank med texter i alla ämnen att utgå ifrån. Denna kan gärna byggas på, ju fler texter som finns att välja på desto bättre är det eftersom alla pedagoger är olika. Dessutom är det viktigt att läraren bottnar i och känner för texten som en av våra intervjuade lärare uttryckte det. Vi ser det också bara som en fördel att dokumentet hålls levande.

Något vi lade märke till när vi läste, valde texter och sammanställde vår lista var att de kunde passa i flera olika ämnen och att man med fördel skulle kunna använda dem vid tema- och ämnesövergripande arbeten. Det var en intressant upptäckt att ämnen som kan tyckas stå långt ifrån varandra ändå hade en del gemensamt. Till exempel passade en text bra i kemi och hemkunskap, en annan i fysik och musik samt en i biologi och geografi. Även ämnen som står nära varandra har gemensamma drag. En av de intervjuade lärarna beskrev hur en text väckte diskussion bland eleverna, där de kunde konstatera att det är samma atomer man talar om i olika ämnen. En sammanställning som den litteraturbank vi byggt underlättar för att arbeta mer ämnesövergripande vilket vi tror ger eleverna en större förståelse och ett sammanhang.

Vi diskuterade med lärarna hur de ställde sig till en litteraturkanon för kommunen. Det blev en positiv respons eftersom de menade att det skulle vara ett krafttag och att det höjer statusen för litteratur. Någon uttryckte att det kunde leda till samarbete och diskussion mellan skolor. De tyckte även att det skulle vara bra med en handbok med tips på texter och

lektionsplaneringar som ytterligare en hjälp för att öka användning av skönlitteratur i undervisningen.

Arbete med läsning och språkutveckling är ständigt aktuellt och speciellt under senare tid. Utifrån de resultat vi fått fram och den respons vi fått från de deltagande pedagogerna är vi än mer övertygade om att arbeta med en metod som denna där det finns ett utbud med texter som är skolämneshögt är en väg att gå för att få in mer skönlitteratur och högläsning i grundskolan.

Referenser

- Adelmann, K (2022). *Att lyssna till röster*. [Att lyssna till röster : ett vidgat lyssnandebegrepp i ett didaktiskt perspektiv](#)
- Altinget (2024). *Ungdomars bristande läsintresse är en fråga för hela samhället*. [Ungdomars bristande läsintresse är en fråga för hela samhället - Altinget.se](#)
- Bernström, I & Wedin, K (2018). *Skönlitteratur i undervisningen*. [Examensarbete, Uppsala Universitet]. Diva-portal. [FULLTEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#)
- Hallonsten, A-K (2022). *Drastiskt ras för läsningen i skolan*. [Drastiskt ras för läsningen i skolan | Ämnesläraren – Svenska, språk mm](#)
- Herlitz, K (17 november 2023). *Våga tänk om – gör läsningen central i skolan!*. Vi lärare. [Herlitz: Våga tänk om – gör läsningen central i skolan! | Ämnesläraren – Svenska, språk mm \(vilarare.se\)](#)
- Ingemansson, M (2022). *Skönlitteratur i alla ämnen främjar lärande* [Skönlitteratur i alla ämnen främjar lärande - Skolverket](#)
- Karlström, M & Wallberg, L (2024). *Högläsning av skönlitterära texter i andra ämnen än svenska*. Pedagog Uppsala. [hoglasning-av-skonlitterara-texter-i-andra-amnen-an-svenska.pdf](#)
- Körling, A-M (Programledare) (Augusti 2016). *Koncentration och läsning*. [Poddavsnitt]. Läs för livet. Kulturrådet. [lasforlivet.se/ai ugusti2016.mp3](#)
- Nordenstam, A. & Widhe, O. (2017). *“Högläsning för äldre elever – en mötesplats för teori och praktik”*. [3757-9244-1-PB.pdf](#)
- Nyköpings kommun (2025). *Läsning i fokus för ny studie*. [nykoping.se - Läsning i fokus för ny studie](#).
- Regeringen (2018). *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället* (SOU 2018:57). Norstedts Juridik: [Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället \(regeringen.se\)](#)
- Regeringskansliet (2025). *Regeringen gör stora satsningar på läsning och böcker i skolan*. [Regeringen gör stora satsningar på läsning och böcker i skolan - Regeringen.se](#)
- Riksdagen (2010). *Skollag (2010:800)*. *Lag (2022:940)*. 5 kap 3 § Trygghet och studiero. [Skollag \(2010:800\) | Sveriges riksdag](#)
- Salim, F. R (2021). *Högläsning som undervisningsmetod*. [FULLTEXT01.pdf](#)
- Sandström, F (2024). *Dags att använda skriftspråket i skolan igen*. [Sandström: Dags att använda skriftspråket i skolan igen | Ämnesläraren – Svenska, språk mm](#)
- Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet* [Läroplan \(Lgr22\) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet - Skolverket](#)
- Skolverket (2016). *Att läsa och förstå*. [Ladda ned publikation - Skolverket](#)

Skolverket (2025). *Läslistor*. [Läslistor - Skolverket](#)

Skolverket (2025). *Kursplaner för grundskolan*. [Läroplan och kursplaner för grundskolan - Skolverket](#)

Walden University (2025). *Fördelarna med att läsa högt för dina elever*. [Fördelarna med att läsa högt för dina elever | Walden University](#)

Widhe, O & Elam, K (2018). *Högläsning som estetisk praktik. Att läsa tillsammans med äldre elever*. [Högläsning som estetisk praktik. Att läsa tillsammans med äldre elever - Göteborgs universitets publikationer Trettonde konferensen 2018.pdf - Google Drive](#)

Wredmark, J (2016). *Nyttjande av skönlitteraturens värld i NO-undervisningen. - Use of the fiction world in science classes* [Examensarbete. Malmö Högskola]. Diva-portal. [Microsoft Word - Johanna Wredmark ExarbeteAvanceradNivå.doc .docx \(diva-portal.org\)](#)

Bilaga 1: Litteraturbank

SKÖNLITTERATUR I ALLA ÄMNEN

BLOCK MATEMATIK/NO

MATEMATIK

Bengtsson, T & Fröjd, S. *Okänd hjälte*. Nypon förlag.

*Cheng, Eugenia (2016). *Recept att räkna med* (s. 24-27). Alfabeta. Hela boken rekommenderas.

*Även hkk.

Danielsson, U (2024). *En sekund i evigheten* (s. 138-143). Fri Tanke.

Enzenberger, HM (1997). *Sifferdjävulen*. Alfabeta.

Lundy, M (2005). *Magiska tal och mängdernas mystik*. Svenska förlaget.

Poskitt, K (1997). *Fängslande matematik* (s. 22-25, 27-36). Agrasso bokförlag.

Poskitt, K (1999). *De fyra fängslande räknesätten*. Agrasso bokförlag.

Poskitt, K (1998). *Mer fängslande matematik*. Agrasso bokförlag

*Svanberg, E (2024). *Study with me* (s. 7-13). Fri tanke. Hela boken rekommenderas. Finns mattekvinnor historik (s119---) och nu (s135---), motivation, svar på talkapitlet (från s. 51) om motivation, betyg och fokus, matteångest (s. 46-49). *Även fysik.

FYSIK

Atomfysik

Catry, A & Torresson, A (2023). *Solroskoden*. Southside stories.

Clancy, T (2001). *Summan av skräck* (s. 596-600). Förlags AB Wiken, Höganäs.

Coerr, E (2021). *Sadako och de tusen papperstranorna*. En bok för alla.

Dick, P.K (1953). *Försvarens*. Novellix.

Ekman, H (2021). *Naturen vi ärvde* (s. 170-183). Norstedts.

Hürter, T (2021). *Atomernas tid* (s. 357-360, 369-376). Albert Bonniers förlag.

Ljud

*Nilson, P (1993). *Ljuden från kosmos* (s. 17-19) (upplaga 2021). Peter Nilson och Norstedts, Stockholm. *Även musik.

Elektricitet

Bodanis, D (2005). *Elektricitet* (s. 11-13). Norstedts förlag.

King, S (2014). *Väckelse* (s. 20-30). Albert Bonniers förlag.

Astronomi

Coelho Ahndoril, A (2003). *Stjärneborg*. (s. 32-36, 43-45). Albert Bonniers Förlag.

(Eventuellt: Månens bana s. 59, observation s. 67-68, Himlakropparna, mikrokosmos s. 80-81, Stjärneborg färdigt, s. 99+100-102)

Universum svart hål

Danielsson, U (2024). *En sekund i evigheten* (s. 58-61). Fri Tanke.

Universum solen

Danielsson, U (2024). *En sekund i evigheten* (s. 67-69). Fri Tanke.

Niels Bohr, kungsvatten

Blixt, H & J (2023). *Nobelpristagaren i Köpenhamn* (s. 5-12). Tukan förlag.

Einstein, kvantmekanik, relativitetsteori

Bodanis, D (2017). *Einsteins största misstag* (s. IX-XIII). Volante.

Vattenkraft

Ekman, H (2021). *Naturen vi ärvde* (s. 22-23). Norstedts.

Allmänt

Harrison, P (2016). *Roliga fakta och otroliga myter om rymden*. Berghs.

*Svanberg, E (2024). *Study with me* (s. 7-13). Fri tanke. Lämplig även i matematik.

Hela boken rekommenderas. Finns historia, mattekvinnor (s. 119 och framåt), motivation, matteångest s. 46-49) och mycket mer. *Även matematik.

KEMI

Organisk kemi

Levi, Primo (1993). *Periodiska systemet* (kol, s. 212-218). Bonnier förlag. Det finns ett kapitel om varje organiskt ämne.

Livets kemi

Garmus, B (2022). *Lektioner i kemi* (s.248-259). Wahlström & Widstrand.

Ellervik, U (2011). *Önd kemi*. Fri tanke (svavel, kroppsodörer, gifter, droger, senapsgas, krut m.m.).

Aldersey-Williams, H (2010). *Grundämnenas sällsamma liv*. Norstedts (T.ex. platinum status kontra guld s. 40-42, svavel i bibeln s. 101-104 m.m.).

Ellervik, U (2021). *Förundran - Om vetenskapens små njutningar*. Fri Tanke.

Öhrström, L (2013). *Den siste alkemisten i Paris och andra egendomliga episoder ur det periodiska systemet*. Fri tanke.

*Stradal, J.R (2015). *Mat och kärlek i Minnesota*. Printz publishing (s. 224-227 baktävling, recept, (koppar/äggvita). *Även hkk.

TEKNIK

Framtidsstäder (utveckling stenålder-nu, kopieringsförbud)

Gilbert, L (2024). *En gata genom historien*. Lind & Co.

BIOLOGI

Pubertet

David, Keren.(2023). *Säg nej till klänningen* (s. 7-11). Argasso.

Melin, Mårten (2014). *Lite mer än en kram* (s. 9-12). Rabén&Sjögren.

*Sex , samtycke

Bobzow (2019). *Något har hänt* (s.26-31). Forum SKILL.

Chavez Perez, Inti(2014). *Lätta sexboken* (s. 11-13). LL-förlag.

Russo, Meredith (2016). *Om jag var din tjej* (s. 212-216). Lavender lit.

*även tema/ämnesövergripande

Evolution

Jalalvand, Farshid (2022). *Apan & Filosofen* (s. 16-21). Fri tanke.

Uppvärmning

*Ekman, H (2021). *Naturen vi ärvde* (s. 370-371). Norstedts. *Även geografi.

Ekologi

McAnulty, D (2020). *En ung naturälskares dagbok*. Alfabeta.

BLOCK SO

HISTORIA

Franska revolutionen

Laestadius Larsson, A (2022). *Alla dessa djäfla quinnor* (s. 127-135). Piratförlaget.

Mellankrigstiden

Fagerström, E (2023). *Fascismens födelse Italien 1918-1926* (s. 209-211.) Historiska media.

Webb, K (2014). *Italienska nätter* (s. 59-65). Historiska media.

Ideologier

Lindeborg, Å (2007). *Mig äger ingen* (s. 88-91). Atlas.

Mill, JS (1967). *Om friheten* (s. 63). Natur&Kultur.

Strindberg, A (2020). *Mot betalning ur Giftas I-II*. Modernista.

Kolonialism

Guillou, J (2014). *Brobyggarna* (s. 414-426). Piratförlaget.

RELIGION

Mytologier, Antiken

Gibson, M (1977). *Gods, Men and monsters*. Översättare Stolpe K & S. *Grekisk mytologi*.

Eurobook Limitet and IPC International Publishing.

Thor, A & Wegelius, J (2016). *Odjuret i labyrinten & andra grekiska myter*. BonnierCarlsen.

Etik, tro

Adamsdotter, A (2024). *Med knäppta händer på Pressbyråns toalett* (s. 7-13). Bonnier Carlsen.

Natthiko Lindeblad, B (2020). *Jag kan ha fel* (s. 38-41, 58-61). Bonnierfakta.

Idle, F (2024). *Ett ord för blod* (s. 86). Lind&Co.

Riani, A (2023). *Krigets dotter* (s. 18-20, 32-38). Natur&Kultur.

Tojzner, N. & Norrby, M (2022). *@Stolt jude* (s. 24-25, 48-49). Hillelförlaget.

GEOGRAFI

Klimathot, klimatpåverkan, resultat av miljöförstörrelse

Ericson, P (2022). *Släcka liv* (s. 133-138). Romanus&Selling.

Liljestränd, J (2021). *Även om allt tar slut* (s. 64-66). Albert Bonniers förlag.

Söderlund, M (2022). *Härlig är jorden* (s.5. 119-127). Weyler.

Uppvärmning

*Ekman, H (2021). *Naturen vi ärvde* (s. 370-371). Norstedts. *Även biologi.

SAMHÄLLSKUNSKAP

Medier

Wägner, E (2003). *Pennskaftet*. Bokförlaget Atlantis.

Lag och rätt

Lapidus, J (2008). *Snabba cash*. Månpocket.

BLOCK PREST-ÄMNEN

HKK

Bakkman, L (2017). *Maten bakom resultaten*. s. 8-19, 26-29, 99, 122 och några av recepten). Norstedts.

Stradal, J.R (2015). *Mat och kärlek i Minnesota*. Printz publishing (s23-28 tomater, 265-27 kalorier, snabbmat, s92-95 stark mat, (+ s123-124 gissa ingredienser, s224-227 baktävling, recept, koppar/äggvita)

Tellström, R (2024). *Varje tugga är en tanke*. Natur & Kultur.

IDROTT

Motivation

*Bakkman, L (2017). *Maten bakom resultaten*. s. 8-19, 26-29, 99, 122 och några av recepten). Norstedts. *Även hkk

Labuskes, B (2024). *De förbjudna böckernas bibliotekarie* (s.192-198). HarperCollins.

Stawreberg, AM (2023). *Mikaela Laurén - Nere för räkning* (s.146-150). LB förlag.

SLÖJD

Trä-metall, diverse

Thorstensen, O (2015). *En snickares dagbok* (s. 16-19 ritningar, planering, s. 57-58 kostnad, s. 208-211 estetik funktion). Albert Bonniers förlag.

Textil, att sömnadskunskap kan vara bra, återbruk

Gilbert, E (2019). *Kvinnornas stad* (s. 9-10, s. 15-16, s. 42-45 ,s. 67-68 återbruk). Norstedts.

MUSIK

*Nilson, P (1993). *Ljuden från kosmos* (s. 17-21) (upplaga 2021). Peter Nilson och Norstedts, Stockholm. *Även fysik.

BILD

Frida Kahlo

*Favilli, E. & Cavallo, F (2019). *Godnattsagor för rebelltjejer del 1* (s. 54-55). Bokförlaget Max Ström. *Även spanska.

*Wingqvist, L. Populär historia (2023). Frida Kahlo – med blick för Mexico. [Frida Kahlo – med blick för Mexico | popularhistoria.se](https://www.popularhistoria.se) *Även spanska.

BLOCK SPRÅK

SVENSKA

Minoritetsspråken

Meänkieli:

Ylipää, B (2023.). *Myröga/Jänkälsilmä* (s. 136, 154-159). Skog & smak förlag.

Jiddisch:

Sevela, E (1994). *Legender från Invalidgatan* (s. 5, 66). Fabel förlag.

Romani:

Taikon, K (2017). *Katitzi Barnbruden & Katitzi på flykt* (s. 9-16). Natur & Kultur.

Axelsson, M (2014). *Jag heter inte Miriam* (s. 187-196). Brombergs Bokförlag AB.

Samiska: De samiska språken | Institutet för språk och folkminnen (isof.se)

Laestadius, A-H (2021). *Stöld* (s. 18-23). Romanus & Selling.

Laestadius, A-H (2007). *SMS från Soppero* (s. 5-11). Podium och Nordiska museets förlag.

Finska:

Gardell, J (1992). *En komikers uppväxt* (s. 16-17). Norstedts förlag.

Lagerqvist, C (2023). *Mot okänt land*. Bonnier Carlsen.

Minoritetsspråk i Europa

Karlsson, I (2018). *De små folkens historia*. Historiska media.

ENGELSKA

Poesi/kortare texter

Silverstein, S (2002). *Where the sidewalks ends*. Evil Eye, LLC

SPANSKA

Frida Kahlo

*Favilli, E. & Cavallo, F (2019). *Godnattsagor för rebelltjejer del 1* (s. 54-55). Bokförlaget Max Ström. *Även bild.

Artikel om Frida Kahlo

*Wingqvist, L. Populär historia (2023). Frida Kahlo – med blick för Mexico. [Frida Kahlo – med blick för Mexico | popularhistoria.se](https://www.popularhistoria.se) *Även bild.

BLOCK TEMAN

Nobel

Meijer, A. (2020). *Curie & CO. Coola kvinnor som fått Nobelpriset*. Triumf förlag.

Internationella kvinnodagen

Rubin Dranger, J, Brygger, K, Rådestad, A (2024). *Judiska hjältinnor*. Natur & Kultur.

Hedersförtryck, genus

Idle, F (2024). *Ett ord för blod* (s.86). Lind&Co.

Sex , samtycke

Bobzow (2019). *Något har hänt* (s.26-31). Forum SKILL.

Chavez Perez, Inti(2014). *Lätta sexboken* (s. 11-13). LL-förlag.

Russo, Meredith (2016). *Om jag var din tjej* (s. 212-216). Lavender lit.

Bilaga 2: Intervjufrågor

Intervjuer med deltagande lärare bank av skönlitteratur

Undervisning

1. Hur arbetade du med texten före och efter du läst?
2. Hur mycket tid tog det från din undervisning att vara med i undersökningen?
3. Vad tycker du att högläsningen/texten tillförde lektionen?
4. Är detta något du kan tänka dig att införa i din ordinarie undervisning på kontinuerlig basis?

Effekt

5. På vilket/vilka sätt påverkades elevgruppen (kunskapsintag, arbetsro etc.) av Högläsning allmänt:
Textens innehåll:
Fick du någon konkret reaktion?
Märkte du skillnad på enskilda elever/olika grupper?
Ledde texten in på nya/annorlunda diskussioner om ämnet?

Egen utveckling

6. Vilka nya lektionsidéer fick du utifrån texten? Blev du inspirerad till att utveckla/förändra din undervisning?
7. Hur viktigt är det för dig att kontinuerligt utveckla din undervisning?
8. Ge exempel på vad/hur du brukar göra.
9. Tycker du att en färdig litteraturbank kan hjälpa dig att utveckla din undervisning?

Organisation

10. På vilket sätt tycker du då att det ska organiseras och ledas för att det ska vara genomförbart?
11. Vad tror du att det beror på att relativt få pedagoger valde att delta i undersökningen?

Litteraturlbank

12. Tror du att det skulle finnas intresse för en handbok som innehåller texter och lektionsförslag?
13. Tycker du det ska vara en kanon där alla grundskolor arbetar med samma texter?
14. De texter som du har använt, vad tyckte du om dem? Var det någon typ av text som passade extra bra/mindre bra?

Övrigt

15. Är det "värt besväret" att frånga ordinarie lektionsupplägg med färdigt läromedel? På vilket sätt?
Positivt:

Negativt:
16. Något du vill tillägga?

Bilaga 3: Sammanställning intervjusvar

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5	Grupp 6
Under- visning Inkl införa på kontin uerlig basis	Intro Diskussions underlag ögonblickss kildring	Introduktion blev roligare + mitt i lektionen Nya djupare diskussioner - mänskligt perspektiv Andra synvinklar Bra komplement till ord undervisning	Inspiratio n till nyinlagt arbetso mråde - smakupp levelser – i kursplan en Bra ingång till elevuppg ifter, diskussio ner Leder till variation och tacksamt med andra infallsvin klar	Visar texten, bilder, högläser inledning, Kul inslag Tankeväckan de, något annat händer	Berätta de att det var pga fou- projekt. .. Större förståel se större bild Roligt spänna nde lagom svårigh etsgrad	Inledand e som väcker tankar, korta snuttar Naturligt att prata om vad matte är Ämnesla get vill köpa in böcker
Effekt	Tankeställar e, verkligt, kommer närmare, lockar till vidarearbet e och fördjupning Lugnt i klassen.	Positivt mottagande, energin går ner det blir lugnt, eleverna tar in info ur ett annat perspektiv Mer konkret, ökar förståelse En del zonar ut – verklighetsa nknytning		Trevligt med något annat och att en no-lärare läser Tankeväckan de Läsande förebild Lugnt Verklighetsa nknytning Gemenskap i en berättelse Relationsbyg gande	Gynnar undervi sningen Annan typ av text Blev diskuss ioner utifrån det lästa	Lugnt Förvånin g först Naturligt inslag senare Ledde till ämnessn ack

Egen utveckling	Något, ny vinkel	Nya idéer, lättare att koppla till verkligheten, samma atomer i olika ämnen, no skrivet på ett vackert sätt Listan en bra service hjälper att utveckla min egen undervisning	Se ovan	Viktigt att läraren bottnar i texten, Texten måste kännas äkta för att det ska bli trovärdigt	Något, färdig litteraturlistan förutsättning	Ett annat sätt att inleda
Organisation Inkl deltagande i studien	Litteraturlistan, Order uppifrån, chef tycker viktigt Arbetslag gemensamt Ämneslag Samarbete svenska	Ämneslagledare driver i ämneslagen	Konferens Uppdrag från skolledningen Del av fortbildning Studiedagar i augusti för årsplanering med litteratur	Högsta ledning Implementering av skolprojekt – alla jobbar med det Ska gå snabbt att ta fram texter, finns en bank kan läraren välja	Från skolledningen Övergripande uppifrån perspektiv Gemensamt arbete ämneslag	Sprida i ämneslaget En stående punkt att diskutera litteratur och tipsa varandra, dela böcker, inkl info att det inte tar så mycket tid
Litteraturlistan	Kanon jävisst Gemensam uppdatering av listan Viktigt att gilla texten lättare att diskutera då	Kanon blir ett krafttag, höjer status för litteratur	Handbok med lektionsupplägg och tips på texter intressant	Kanon kan underlätta om det levandegörs	Handboken kan vara bra Litteraturlistan bra önskar sökord som ger info om	Kan hjälpa med handbok Kanon bra för samarbete – diskussion mellan

	Viktigt att förbereda sig Rätt litteratur, på lista - största motståndet leta själv				innehållet i texten	olika skolor
Övrigt		Alla syften med läsningen har ett värde - avbrott, undervisning , verklighetsanknytning – fint med tvärvetenskapliga dimensioner				